

Литвин З.Б.

кандидат економічних наук, доцент

Андронік І.В.

здобувач другого (магістерського) рівня

Тернопільський національний економічний університет

м. Тернопіль, Україна

ОРГАНІЗАЦІЯ АУДИТУ В КАНАДІ ТА ЯПОНІЇ

Кожна країна світу має свої особливості в системі організації аудиторської діяльності, які визначають сутність та призначення аудиту, умови його регламентації і регулювання, підходи до організації і проведення аудиторських перевірок та надання аудиторських послуг.

Канада займає особливе місце в світовій економіці, що робить необхідним для вивчення її досвід організації та правового регулювання фінансового контролю. Вищим органом державного фінансового контролю в Канаді є Управління Генерального аудитора (The Office of the Auditor General – OAG, Le Bureau du verificateur general OAG). Його особлива роль в механізмі публічних фінансів пояснюється тим, що без контрольної функції неможливо собі уявити саме існування фінансів загалом. В штаті Управління Генерального аудитора понад 600 співробітників, які мають різні спеціальності: бухгалтери, інженери, адвокати, економісти, історики, соціологи, спеціалісти в сфері інформатики.

Центральний офіс Управління Генерального аудитора розташований в столиці Канади – Оттаві. Ще в чотирьох містах Канади (Галіфаксі, Монреалі, Едмонтоні, Ванкувері) розташовані регіональні представництва Управління. Діяльність Управління Генерального аудитора організовує Керівна рада, яку очолює Генеральний аудитор. До складу Керівної ради входять один заступник та 11 помічників Генерального аудитора (посада одного з помічників, який відповідає за навколишнє середовище та стійкий розвиток, з 1995 р. називається «спеціальний уповноважений»). Кожен із 11 помічників Генерального аудитора очолює конкретний напрямок аудиторської діяльності, що утворює відповідний структурний підрозділ Управління Генерального аудитора. За кожним таким напрямком закріплюється певна кількість об'єктів, аудит яких здійснює Управління Генерального аудитора. Державний аудит здійснюється практично в усіх, без винятку, сферах діяльності виконавчої влади: охорона здоров'я, культура, фінанси, сільське господарство, транспорт, наука та освіта. Усього, Управлінню Генерального аудитора підконтрольні близько 70 федеральних міністерств та відомств, 100 державних корпорацій та державних підприємств, уряди трьох північних провінцій Канади, деякі заклади при ООН, ЮНЕСКО та інших міжнародних організаціях, що розташовані на території Канади. В Управлінні Генерального аудитора створені також служби забезпечення: стратегічного планування, методології, внутрішнього аудиту, міжнародних зв'язків, правового забезпечення, по зв'язках із парламентом, тощо.

Канада одна з перших країн у світі, яка відмовилась від практики перевірки тільки законності фінансової та економічної діяльності уряду. Управління Генерального аудитора та Комітет публічних рахунків нижньої палати канадського парламенту, утворюючи інституційну основу так званого законодавчого аудиту, здійснюють контроль за ефективністю виконання урядових програм та, як наслідок, ефективністю витрачання державних ресурсів [1].

Повномасштабний аудит в Японії був введений в 1957 році. В 1963 році в японській економіці почалась криза, яка спричинила банкрутство багатьох компаній, особливо в 1964-1965 рр. Саме тоді були виявлені випадки незаконних дій керівництва компаній, пов'язаних із маскуванню реальних прибутків. Незалежні аудиторі, більшість з яких діяла індивідуально, проявили себе в період кризи не з кращої сторони. Тому проведення аудиту компаній одній особі було заборонено і з 1967 року почали створюватися перші фірми, які

об'єднували дипломованих громадських бухгалтерів. В 1966 році був реорганізований Інститут дипломованих громадських бухгалтерів (ІСРА), який об'єднував переважну більшість практикуючих аудиторів. Крім цього, оскільки внутрішній аудит також проявив себе не кращим чином, була прийняті заходи з посилення системи внутрішнього аудиту в японських корпораціях.

На початку 90-х років японська економіка впала в депресію. В 1996 році збанкрутувала більшість компаній, що спеціалізувались на позиках під житлове будівництво. В 1997 році те ж відбулося і з будівельними організаціями. В 1998 році відбулося банкрутство банку «Hanwa», банку довготривалого кредитування Японії. У всіх вищезазначених випадках висновки аудиторів були позитивними, що викликало велику критику зі сторони громадськості.

Після 1999 року в Японії були прийняті певні міри з підвищення якості аудиту: введення обов'язкового постійного навчання аудиторів, перевірки роботи аудиторських фірм [2].

Ринок аудиторських послуг в Японії знаходиться під контролем Інституту сертифікованих громадських бухгалтерів. Ця саморегульована асоціація є єдиною організацією для сертифікованого громадського бухгалтера: кваліфіковані спеціалісти, які мають намір займатися практичною діяльністю, маючи звання сертифікованого громадського бухгалтера, повинні стати членом цього Інституту. Крім цього, за підсумками кожної аудиторської перевірки до даного Інституту подається звіт із висновками.

В Японії діяльність аудиторів суворо контролюється Міністерством фінансів. Зокрема, відповідно до Закону про аудиторську діяльність міністр фінансів зобов'язаний почати розслідування щодо незаконних дій аудитора при отриманні відповідної інформації від будь-якої особи. В ході розслідування, міністр зобов'язаний вислухати думку всіх зацікавлених осіб або отримати в них письмові свідчення та у випадку необхідності провести експертизу, вимагати всю підтверджуючу документацію та зробити раптову ревізію документів фірм, з якими працював аудитор. Витрати усіх свідків та експертів оплачуються міністерством фінансів. За результатами розслідування заповнюється протокол з обґрунтуванням мотивів рішення. Будь-яка зацікавлена особа може вимагати його для ознайомлення за відповідно оплати. Про результати розслідування повідомляється в професійній пресі.

В якості покарання Міністерство фінансів може заборонити аудитору виконувати його обов'язки на термін від одного року шляхом анулювання його реєстраційного посвідчення на право займати аудиторську посаду. В цьому випадку по закінченню терміну заборони аудитору прийдеться знову подолати тривалий процес реєстрації.

Система підготовки аудиторів в Японії доволі складна. Щоб отримати звання аудитора необхідно здати три тури іспитів. Метою першого туру іспитів є визначення відповідності рівня загальноосвітньої підготовки кандидатів вимогам наступного туру іспитів. До нього допускаються усі особи незалежно від статі, віку, освіти та національності, а звільнені від нього випускники коледжів та університетів. В першому турі абітурієнти здають іспити з математики, твір та японської мови.

Іспити другого туру є іспитами на отримання звання молодшого аудитора. Здають письмові іспити з бухгалтерського обліку, обліку затрат на виробництво продукції, техніки проведення фінансових ревізій, методів управління підприємством, економіки та комерційного законодавства. Від цих іспитів звільняються тільки особи, які викладали ці предмети в університетів або коледжі не менше трьох років. Цей тур зазвичай долають усього лиш 7 – 9% абітурієнтів.

Умовою допуску до третього туру іспитів на звання аудитора є не менше як чотириохрічний стаж роботи в якості молодшого аудитора при наявності документу про закінчення річних курсів з даної спеціальності. Навчання зазвичай проводиться в післяробочий час три рази на тиждень по три години. В процесі навчання здаються іспити,

готуються самостійні роботи. Навчання платне. Протягом трьох років вони отримують зарплату молодшого аудитора.

В третьому турі здають іспити з практики та процедур виконання ревізій, фінансовому аналізу, оподаткуванню, бухгалтерському обліку, обліку затрат за статтями собівартості. Успішно здаються іспити в середньому 42,5% абітурієнтів. Іспити також платні. Екзаменаційна комісія виганяє з іспитів абітурієнтів, які пробують застосувати незаконні методи підготовки до відповіді та може позбавити їх права повторної здачі на термін до трьох років.

Агентство з фінансових послуг Японії є регулятором ринку аудиторських послуг, забезпечує їх якість та контролює роботу учасників ринку. Агентство з фінансових послуг Японії прийняло рішення переглянути стандарти аудиту для підвищення підконтрольності аудиторських фірм. Нові стандарти аудиту почнуть застосовуватися в Японії з березня 2020 року і будуть обов'язковими для публічних компаній, які провели аудит фінансової звітності й отримали звіт незалежного аудитора з думкою із застереженням.

Список використаних джерел:

1. Карлмайкл Д., Беніс М. Аудит в зарубіжних країнах: навч. посіб. К.: Аудит, ЮНИТИ, 2013. 527с.
2. Петрик О. А. Аудит у зарубіжних країнах: Навч.-метод. посіб. для самост. вивч. дисц. О. А. Петрик, М. Т. Сенченко; [За заг. ред. О. А. Петрик. К.: КНЕУ, 2005. 168 с.
3. Михайленко О. Г. Зарубіжний досвід формування системи контролю якості аудиторських послуг. *Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету. Економічні науки*. 2011. Вип. 20(2). С. 180-186.
4. Японія запроваджує нові стандарти: <https://www.pabu.com.ua/ua/mediacentr-3/profesiini-povupny/1383> (дата звернення 25.09.2019р.)

Литвин З.Б.

кандидат економічних наук, доцент

Кацан А.

здобувач другого (магістерського) рівня

Тернопільський національний економічний університет

м. Тернопіль, Україна

МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО ОЦІНКИ ФІНАНСОВОГО СТАНУ

Для забезпечення якісного та детального фінансового аналізу необхідно знати і вміти користуватися загальними концептуально-методичними підходами та методами і моделями його здійснення.

На основі фінансового аналізу базується фінансове забезпечення стратегії та політики підприємства на перспективний період. Без фінансового аналізу не можливі планування, прогнозування, бюджетування, ефективне розміщення фінансових ресурсів, аудит.

Методика фінансового аналізу включає три взаємозалежних блоки:

- аналіз показників прибутку та рентабельності підприємства;
- аналіз фінансового стану підприємства;
- аналіз ефективності фінансово-господарської діяльності підприємства.

Метод аналізу реалізується через сукупність прийомів дослідження. Правильно вибраний метод аналізу обумовлює його результат, ефективність дослідження фінансового розвитку підприємства.